

Klassieke Olympiaden 2017-2018
Pensum Latijn
finale

Tekst

IV. 39 Seianus vraagt Tiberius om toestemming voor een huwelijk met Livia

1 At Seianus, nimia fortuna socors et muliebri insuper cupidine incensus,
promissum matrimonium flagitante Livia, componit ad Caesarem codicillos.
Moris quippe tum erat, quamquam praesentem, scripto adire. Eius talis forma
fuit: *benevolentia patris Augusti et mox plurimis Tiberii iudiciis ita*
5 *insuevisse, ut spes votaue sua non prius ad deos quam ad principum aures*
conferret. Neque fulgorem honorum umquam precatum: excubias ac
labores, ut unum e militibus, pro incolumitate imperatoris malle. Ac tamen,
quod pulcherrimum adeptum, ut coniunctione Caesaris dignus crederetur:
hinc initium spei. Et quoniam audiverit Augustum in collocanda filia non
10 *nihil etiam de equitibus Romanis consultavisse, ita, si maritus Liviae*
quaereretur, haberet in animo amicum sola necessitudinis gloria usurum.
Non enim exuere imposita munia. Satis aestimare firmari domum adversum
iniquas Agrippinae offensiones, idque liberorum causa. Nam sibi multum
superque vitae fore, quod tali cum principe explevisset.

IV.40 Een afwijzend antwoord van Tiberius

1 Ad ea Tiberius, laudata pietate Seiani suisque in eum beneficiis modice
percursis, cum tempus, tamquam ad integram consultationem, petivisset,
adiunxit: *Ceteris mortalibus in eo stare consilia, quid sibi conducere putent.*
Principum diversam esse sortem, quibus praecipua rerum ad famam
5 *dirigenda. Ideo se non illuc decurrere, quod promptum rescriptu, posse*
ipsam Liviam statuere, nubendum post Drusum an in penetibus isdem

tolerandum haberet. Esse illi matrem et aviam, propiora consilia. Simplicius acturum, de inimicitiis primum Agrippinae, quas longe acrius arsuras, si matrimonium Liviae velut in partes domum Caesarum distraxisset. Sic

10 *quoque erumpere aemulationem feminarum, eaque discordia nepotes suos convelli. Quid si intendatur certamen tali coniugio?*“Falleris enim, Seiane, si te mansurum in eodem ordine putas, et Liviam, quae Gaius Caesari, mox Druso nupta fuerit, ea mente acturam, ut cum equite Romano senescat. Ego ut sinam, credisne passuros qui fratrem eius, qui patrem maioresque nostros

15 in summis imperiis videre? Vis tu quidem istum intra locum sistere. Sed illi magistratus et primores, qui te invitum perrumpunt omnibusque de rebus consulunt, excessisse iam pridem equestre fastigium longeque antisse patris mei amicitias non occulti ferunt, perque invidiam tui me quoque incusant. At enim Augustus filiam suam equiti Romano tradere meditatus est. Mirum

20 hercule, si, cum in omnes curas distraheretur immensumque attolli provideret, quem coniunctione tali super alios extulisset, C. Proculium et quosdam in sermonibus habuit, insigni tranquillitate vitae, nullis rei publicae negotiis permixtos? Sed si dubitatione Augusti movemur, quanto validius est quod Marco Agrippae, mox mihi collocavit? Atque ego haec pro amicitia non

25 occultavi. Ceterum neque tuis neque Liviae destinatis adversabor. Ipse quid intra animum volutaverim, quibus adhuc necessitudinibus immiscere te mihi parem, omittam ad praesens referre. Id tantum aperiam, nihil esse tam excelsum, quod non virtutes istae tuusque in me animus mereantur, datoque tempore vel in senatu vel in contione non reticebo.”

Aantekeningen

IV. 39 Seianus vraagt Tiberius om toestemming voor een huwelijk met Livia

Sedert de moord op Drusus (23 na Chr.) waren twee jaar voorbijgegaan. Seianus en Livia achtten nu de tijd rijp om door een nieuw huwelijk de positie van Seianus als lid van het keizerlijk huis te versterken. Voor een dergelijk huwelijk met verstrekkende politieke consequenties was de instemming van de keizer nodig. Bij zijn verzoek heeft Seianus blijkens de inhoud van zijn brief gedacht aan het voorbeeld van keizer Augustus die bij het zoeken naar een man voor zijn dochter Lulia kandidaten uit de politiek weinig invloedrijke ridderstand zou hebben overwogen, juist met het oog op de belangrijke positie die de schoonzoon van de keizer zou kunnen verwerven.

1	nimius socors, socordis	al te groot overmoedig
2	flagito (flagitare) compono (componere) ad Caesarem codicilli <i>mv.</i>	eisen op schrift stellen <i>nl. Tiberius</i> verzoekschrift
3	moris erat scriptum adeo (adire)	<i>lees:</i> mos erat brief, geschrift zich wenden tot; <i>vul aan:</i> principem <i>bij</i> adire
4	eius benevolentia iudicium	<i>verwijst naar:</i> scriptum <i>abl. ev.</i> <i>hier:</i> blijk van waardering
5	insuevisse insuesco (insuescere)	<i>vul aan:</i> se er aan wennen, de gewoonte aannemen
6	confero (conferre) ad + <i>acc.</i> honores	overbrengen naar <i>nl. de ambten uit de officiële cursus honorum. Er bestond een vaste volgorde, waarin men voor ambten in aanmerking kon komen, zgn. cursus honorum.</i>
7	precatum excubiae, excubiarum incolumitas, incolumitatis malle	<i>vul aan:</i> se esse wachtdienst welzijn <i>vul aan:</i> se
8	quod pulcherrimum adeptum adipiscor (adipisci) - adeptus sum ut + <i>con.</i> coniunctio, -onis	<i>vul aan:</i> esset; <i>zin is lijdend voorwerp van</i> adeptum (esse) <i>vul aan:</i> se esse verwerven dat (<i>deze zin bevat de uitleg van quod pulcherrimum</i>) familieband; <i>nl. door de verloving van Seianus' dochtertje met een zoontje van de latere keizer Claudius.</i>
9	colloco (collocare)	uithuwelijken
9/10	non nihil	enigszins

11	consulto (consultare) habeo (habere) in animo haberet	ernstig nadenken in de gedachten houden <i>vul aan als onderwerp Tiberius; de coniunctivus geeft aan dat deze zin in de directe rede een imperativus zou hebben</i>
12	necessitudo, necessitudinis exuo (exuere)	verwantschap uittrekken, zich ontdoen van; <i>vul aan: se</i>
13	munia onz. mv. adversum + acc. offensio, offensionis	ambten tegenover vijandelijkheid, aanval; <i>Agrippina (kleindochter van Augustus en dus behorend tot de Julische tak van het keizerlijk huis) was de Claudische tak, waartoe Tiberius en ook Livia (de weduwe van Drusus) behoorden, vijandig gezind, mede door de verdenking dat haar man Germanicus een niet natuurlijke dood was gestorven.</i>
	liberorum	<i>nl. van Seianus; Seianus wil zijn huis, in het bijzonder zijn kinderen, beschermen voor wat er na zijn eventuele dood zou kunnen gebeuren</i>
13/14	sibi t/m fore	<i>vertaal: zijn leven zou geslaagd zijn, ja zelfs meer dan dat</i>
14	expleo (explere)	beëindigen; <i>vul aan: vitam</i>

IV.40 Een afwijzend antwoord van Tiberius

Tiberius reageerde op het verzoek van Seianus met twee brieven. In de eerste brief gaf hij te kennen dat hij enige bedenktijd wilde hebben. In de tweede brief gaat Tiberius heel direct in op de brief van Seianus. Hij zegt o.a. met evenveel woorden dat Seianus als eques geen partij is voor Livia. De vergelijking met Iulia, de dochter van Augustus gaat niet op. Zij hertrouwde na de dood van Agrippa tenslotte niet met een eques maar met Tiberius zelf. Verder is hij bang voor verdergaande polarisatie in het Iulisch-Claudische huis omdat de rivaliteit tussen Agrippina en Livia zou toenemen. Ook waarschuwt Tiberius Seianus dat lidmaatschap van het keizerlijk huis een aantal onaangename consequenties heeft, bv. de talrijke consultaties door clientes en de naijver en afgunst van de overige ridders.

1	modicus	bescheiden
2	percurro (percurrere) integer	doorlopen nieuw
3	consultatio, consultationis in eo sto (stare)	beraad(slagings) erop neerkomen
4	conduco (conducere) + dat. quibus	voordelig zijn voor <i>dativus van de handelende</i>

	praecipuus	<i>persoon bij diligenda</i>
	fama	belangrijk
5	derigo (derigere) ad + acc.	publieke opinie
	decurro (decurrere)	richten naar
	promptus	<i>hier</i> : zijn toevlucht nemen
	rescriptu	bij de hand
6	statuere	om terug te schrijven
		besluiten; <i>wordt gevolgd door een</i>
		<i>tweeledige indirecte vraag</i>
	penates <i>mv.</i>	huis(goden)
7	tolero (tolerare)	volharden
	habeo (habere) + <i>gerundivum</i>	moeten + <i>infinitivus</i>
	mater	<i>nl. Antonia</i>
	avia	oma; <i>nl. Livia</i>
	consilium	<i>hier</i> : adviseur
	simplex, simplicis	<i>hier</i> : openhartig
8	acturum	<i>vul aan</i> : se en esse
	longe + <i>vergroten</i> trap	veel
	arsuras	<i>vul aan</i> : esse; ook in de <i>bijzin</i> wordt
		<i>hier de ACI gebruikt</i>
9	pars, partis	partij
	distraho (distrahere)	uiteentrekken
9/10	sic quoque	<i>nl. al zonder dat er sprake was van</i>
		<i>een huwelijk</i>
10	aemulatio, aemulationis	rivaliteit
	suos nepotes	<i>nl. de kinderen van Germanicus en</i>
		<i>Drusus</i>
11	convello (convellere)	uiteenrukken
	intendo ((intendere)	<i>hier</i> : intensiveren, verergeren
	falleris	<i>van hier af is de brief in de directe</i>
		<i>rede gesteld</i>
12	ordo, ordinis	stand
	Gaius Caesar	<i>nl. de jong gestorven kleinzoon van</i>
		<i>Augustus. Livia kan ten tijde van dit</i>
		<i>huwelijk niet veel ouder dan 12 jaar</i>
		<i>geweest zijn</i>
13	ea mente ago (agere), ut + <i>con.</i>	erin berusten, dat
14	ut	gesteld dat
	passuros	<i>vul aan</i> : eos en esse
	fratrem eius	<i>nl. Germanicus, de broer van Livia</i>
	patrem	<i>nl. Drusus, de broer van Tiberius</i>
15	videre	<i>lees</i> : viderunt
16	primor, primoris	aristocraat
	perrumpo (perrumpere) + acc.	binnendringen bij, aanklampen
17	excessisse	<i>vul aan</i> : te
	pridem	lang geleden
	equestris, equestris	ridderlijk, van een ridder
	fastigium	hoogst bereikbare
	anteo (anteire)	overtreffen, voorbijstreven
18	amicitias	<i>lees</i> : amicos

	non occulti	<i>bijstelling bij het onderwerp van ferunt</i>
	fero (ferre) + ACI	zeggen
	tui	gen. objectivus
	at	<i>hier:</i> maar zal je zeggen
19/20	mirum hercule	een wonder, bij Hercules
20	distraheretur <i>en</i> provideret	<i>vul aan als onderwerp:</i> Augustus
	immensum attolli	tot geweldige hoogte stijgen
21	quem <i>t/m</i> extulisset	<i>onderwerp van de ACI:</i> immensum attoli
	effero (efferre), extuli, elatus	verheffen, opheffen
	C. Procleium	een Romeinse ridder
22	quosdam	<i>vul aan:</i> alios
	in sermonibus habeo (habere)	terloops noemen
	insigni tranquillitate	<i>ablativus van hoedanigheid</i>
23	dubitatio, dubitationis	<i>nl. om zijn dochter aan een a-politieke eques uit te huwen</i>
	validus	veelzeggend, betekenisvol
24	Marcus Agrippa	<i>Deze was zelf afkomstig uit de ridderstand, maar zijn betrokkenheid bij politieke en bestuurlijke activiteiten van Augustus was veel groter dan die van een "gewone" eques. Augustus had Agrippa al: in een vroeg stadium van zijn regering (21 voor Chr.) tot zijn opvolger bestempeld. Zijn huwelijk met Lulia 20/19 voor Chr. bevestigde zijn positie nog eens.</i>
	mox	<i>Na de dood van Agrippa (12 voor Chr.) huwde Tiberius gedwongen (hij moest scheiden van zijn eerste vrouw) met Lulia</i>
	colloco (collocare)	uithuwelijken; <i>vul aan:</i> filiam
	pro + <i>abl.</i>	om, ter wille van
25	destino (destinare)	besluiten
	adversor (adversari) + <i>dat.</i>	zich verzetten tegen
26	intra + <i>acc.</i>	binnen
	voluto (volutare)	overwegen
	necessitudo, necessitudinis	verwantschapsband
	immisceo (immiscere) + <i>dat.</i>	nauw binden aan
27	parem	<i>1 ev. praes, con. act.</i>
28	virtutes istae	<i>nl. van Seianus</i>
29	contio, contionis	volksvergadering
	reticeo (reticere)	verzwijgen

Achtergrondinformatie

Voor de achtergrondinformatie bij deze teksten verwijzen wij naar de achtergrondinformatie van het pensum van ronde 2.